

LIBRIS

We know
books

ÉDITH
PIAF

RŌATA
NŌRŌCULUI

Traducere din limba franceză de
BOGDAN GHIȚĂ

Cuvânt-înainte de
GEORGE BANU

Prefață de
JEAN COCTEAU

Postfață de
FRED MELLA

NEMIRA

I

*Mais un beau jour rempli d'étoiles
Mon ciel tout bleu sera sans voile...
Adieu les cieux couverts de pluie
D'un coup s'éclaircira ma vie.¹*

Un coin tout bleu

É. PIAF – M. MONNOT, 1942²

---

¹ „Însă, într-o bună zi plină de stele,/ Cerul meu albastru va fi fără nori.../
Adio, ceruri acoperite de ploaie,/ Dintr-odată viața mi se va lumina“ (n. tr.).

² Titlul cântecului, autorul și compozitorul acestuia nu figurau în ediția din 1958. Am găsit de cuviință să le menționăm și ținem să mulțumim asociației „Prietenii lui Édith Piaf“ pentru că ne-a comunicat aceste informații. (Toate notele nemarcate de traducător sau de redactor aparțin editorului care a îngrijit ediția din 2003 a prezentei cărți.)

Aceste amintiri, pe care vreau să le povestesc oarecum la voia întâmplării, de ce nu ar începe ele cu ziua în care Destinul m-a luat de mână ca să facă din mine cântăreața care urma să devin?

Se întâmpla cu câțiva ani înainte de război, pe o stradă din apropierea pieței Étoile, o stradă oarecare și fără trecut, strada Troyon. Pe atunci, cântam pe unde îmi croiam drum, însoțită de o prietenă care le cerea un bănuț trecătorilor, cu mânuța ei întinsă.

În acea zi – o după-amiază mohorâtă de octombrie, în 1935 –, ne făceam numărul la intersecția străzilor Troyon și Mac-Mahon. Palidă, prost pieptănată, cu picioarele goale, înotând într-un palton cu coatele rupte, ale cărui poale îmi cădeau pe glezne, cântam un refren de Jean Lenoir:

S-a născut ca o vrabie,

A trăit ca o vrabie,

Va muri ca o vrabie!¹

Când am terminat, în timp ce prietena mea cerea „onorabilei societăți” tariful, văd venind spre mine un bărbat cu alură de mare nobil. Îl remarcasem în timp ce cântam. Mă ascultase cu multă atenție, însă ceva cam încruntat.

¹ Există, într-adevăr, un cântec de Jean Lenoir (cu textul lui Marc Hély), intitulat *Comme un moineau*. Acest cântec a fost înregistrat de Fréhel în mai 1930, însă cuvintele sunt diferite de cele relatate aici. Fie Édith se înșală, încercând să rememoreze un cântec pe care nu l-a mai cântat de aproape douăzeci și cinci de ani, fie îl confundă cu un alt cântec care ar avea un titlu asemănător, dar care nu ar fi de Jean Lenoir.

S-a oprit în fața mea. Am fost surprinsă de culoarea albastră, delicată a ochilor săi și de blândețea ușor tristă a privirii sale.

– Nu ești cam nechibzuită? a spus el el direct. Ai să-ți spargi vocea!

Nu am răspuns. Evident, știam, într-o oarecare măsură, că o voce poate „să se spargă”, însă chestiunea nu mă preocupa: aveam alte griji, mai grabnice și mai urgente. A continuat:

– Ești absolut nebună! Ar trebui să-ți dai seama...

Era proaspăt bărbierit, îmbrăcat bine și părea foarte drăguț, însă nu mă impresiona. Născută și crescută în Paris, reacționam impulsiv și dădeam replici prompte. Am ridicat din umeri.

– Trebuie să-mi câștig cumva pâinea!

– Bineînțeles, micuța mea... Doar că ai putea să lucrezi în alt fel. Cu vocea pe care o ai, de ce nu cânti într-un cabaret?

Aș fi putut să-i atrag atenția asupra faptului că, îmbrăcată cum eram, cu puloverul meu găurit, fustița urâtă și pantofii cu cel puțin două numere prea mari, nu mă puteam prezenta niciunde, însă m-am mulțumit să-i răspund:

– Pentru că nu am contract!

Adăugând, cu ironie și insolență:

– Dacă aveți unul să-mi oferiți...

– Și dacă te iau în serios?

– Încercați... și veți vedea!

La care a zâmbit distrat și mi-a spus:

– Bun, o să încercăm. Numele meu este Louis Leplée și conduc Le Gerny's. Să vii luni, la ora patru după-amiaza.

Îmi vei cânta toate cântecele tale... și vom vedea ce putem face cu tine¹.

În timp ce vorbea, îmi scrisese în grabă numele și adresa pe marginea unui ziar pe care îl ținea în mână. A rupt bucata de hârtie și mi-a înmânat-o, împreună cu o bancnotă de cinci franci. Apoi a plecat, nu fără să-mi spună încă o dată:

— Luni, la ora patru. Să nu uiți!

Mi-am băgat bucata de hârtie și bancnota în buzunar și am reluat cântatul. Omul mă amuzase, însă nu prea eram sigură de ceea ce îmi propusese.

Iar seara, când m-am întors împreună cu prietena mea în cămăruța în care locuiam, într-un hotel jalnic de pe strada Orfila, hotărâsem deja că nu aveam să mă duc la întâlnire.

Luni uitasem cu desăvârșire de această întâlnire. Eram încă în pat, după-amiaza târziu, când mi-am amintit brusc de conversația mea cu bărbatul de pe strada Troyon.

¹ Nimic nu e niciodată sigur în ceea ce privește viața și legenda lui Édith Piaf și, deși mai mult sau mai puțin toată lumea a aprobat această anecdotă în mod indiscutabil – chiar și colaboratorii apropiați și cei intimi cântăreței –, formidabilul Jacques Primack, unul dintre cei mai rafinați și fermi cunoscători ai istoriei cântecului francez din acea perioadă, ne sugerează totuși eventualitatea unei întâlniri mai puțin întâmplătoare: „Mama lui Piaf, Line Marsa [...], ea însăși cântăreață [...], era în trecere, la același moment, într-un cabaret care-i aparținea lui Leplée. Nu putea ea, oare, să-și recomande fata patronului?” Cu siguranță! Însă o astfel de ipoteză nu ține seama de faptul că cele două femei erau certate și nu aveau practic nicio relație de când mama își părăsise fata la naștere. Din acel moment, e greu de imaginat că putea să îi dea o mână de ajutor profesională aproape douăzeci de ani mai târziu, când ele erau, de această dată, în situație de rivalitate.

— Fiți atenți, am zis eu, astăzi trebuia să mă duc să-l văd pe domnul care m-a întrebat de ce nu cânt într-un cabaret!

Cineva care era acolo mi-a zis:

— În locul tău, m-aș duce. Nu știi niciodată!

Am râs.

— Poate! Însă eu nu mă voi duce. Nu mai cred în Moș Crăciun...

Cu toate acestea, după o oră m-am îmbrăcat repede și, în fugă, urma să iau metroul. De ce mă răzgândisem? Nu am nicio idee. Când se gândește la gangsterul care ar fi putut să devină și la toate capcanele pe care viața i le-a întins și pe care le-a evitat fără niciun merit care să-i aparțină, doar „pentru că așa s-a nimerit“, când se gândește la toate șansele fericite de care a beneficiat, fostul campion mondial de box Rocky Marciano zice că probabil există „acolo, sus“ cineva care ține la el. Aș relua cu plăcere cuvintele lui în ceea ce mă privește. Mergeam la această întâlnire fără vreo speranță, convinsă că îmi pierd timpul... și totuși, acum, pentru nimic în lume nu aș fi vrut să o ratez.

Le Gerny's se afla pe strada Pierre-Charnon, la numărul 54. Când am ajuns, era ora cinci. Leplée mă aștepta în pragul ușii. A aruncat o privire la ceasul pe care îl avea la mână.

— O oră întârziere, a zis el. Se anunță promițătoare colaborarea! Oare ce vei face când vei deveni vedetă?

M-am ferit să-i dau vreo replică și l-am urmat, intrând pentru prima oară – la sfârșitul după-amiezii, ce-i drept – într-unul dintre acele cabarete elegante, care, pentru fata sărăcuță care eram, reprezentau expresia supremă a luxului. Aceste cabarete,

unde oamenii se alinau cu șampanie și caviar – nu-mi imaginam să se poată servi altceva acolo –, aparțineau unui univers din care cei ca mine erau excluși.

Sala era goală, cufundată în penumbră, cu excepția unui colț în care am zărit pianul. Se aflau acolo două persoane: o doamnă, despre care am aflat mai târziu că era soția unui medic, și pianistul, așezat deja în fața claviaturii. Un as. Asta, din fericire, fiindcă eu nu aveam muzica mea, ceea ce nu l-a împiedicat să mă acompanieze, chiar foarte bine, pe cât pot să apreciez privind în urmă. I-am expus lui Leplée tot repertoriul meu: de o varietate uimitoare și, pe scurt, variat mai degrabă decât „compus“, pornind de la refrenele violente ale lui Damia până la melodiile dulci ale lui Tino Rossi. Leplée m-a oprit când, după ce terminasem cu cântecele, aveam să abordez ariile de operă.

Intimidată la început, am căpătat repede încredere. La urma urmei, ce riscam? Iar apoi, după câteva cuvinte de încurajare de la Leplée, recompensându-mă pentru prima mea strădanie, îmi pusesem tot sufletul în cântecele mele. Mai puțin, poate, pentru a obține un contract, în ochii mei încă improbabili, cât pentru a-i face pe plac acestui domn care chiar își arăta interesul pentru mine, cu care mă simțeam acum în siguranță și față de care aproape că aveam o simpatie.

Refuzând, deci, să mă asculte interpretând *Faust*, Leplée a venit la mine și, punându-mi mâna pe umăr, într-un gest plin de afecțiune și care m-a surprins, mi-a zis:

— E foarte bine, micuța mea, vei reuși, am convingerea că vei reuși. Vei începe aici de vineri, pe patruzeci de franci pe

zi. Însă repertoriul tău nu e acesta... Ai un gen muzical. Ți trebuie cântece care să se potrivească bine cu personalitatea ta. O să înveți patru: *Nini peau d'chien*, *Les mômes de la cloche*, *La valse brune* și *Je me fais toute petite*. O să le știi până vineri?

— Bineînțeles!

— Încă ceva! Nu ai altă rochie în afară de asta?

— Am o fustă neagră, care e mai potrivită decât asta, și sunt aproape gata cu un pulover pe care l-am tricostat. Însă nu l-am terminat...

— Crezi că poți să-l termini până vineri?

— A, cu siguranță.

Nu eram tocmai sigură de acest lucru, însă răspunsul îmi venise imediat și pe un ton potrivit. Nu aveam de gând să compromit totul pentru un detaliu de așa mică importanță în ochii mei.

— Bun. Vei repeta aici mâine, la ora patru, a zis Leplée, adăugând cu o licărire malițioasă în ochi: Să ajungi înainte de ora șase! Din pricina pianistului...

Voiam să plec, iar el m-a oprit.

— Cum te cheamă, de fapt?

— Édith Gassion.

— Țta nu e un nume de scenă.

— Mă mai cheamă și Tania.

— Dacă ai fi rusoaică, nu ar fi rău...

— Și, de asemenea, Denise Jay...

Leplée a strâmbat din nas.

— Asta e tot?

— Nu. Mai e și Huguette Héliea...

Era un nume sub care eram cunoscută la balurile musette. În privința lui, Leplée părea la fel de necruțător ca ceilalți.

— Nu-i grozav!

M-a privit îndelung, gânditor, apoi mi-a zis:

— Ești o adevărată vrăbiuță de Paris, și numele care ți s-ar potrivi ar fi Vrăbiuță. Din păcate, Micuța Vrabie e deja luat¹. Trebuie căutat altul... Dar o vrabie, în argou, e o vrăbiuță. De ce nu ai fi Vrăbiuța Piaf?

Se mai gândește câteva secunde, apoi reia:

— S-a decis! Vei fi Vrăbiuța Piaf!

Mi se dăduse un nume pentru tot restul vieții.

Am sosit la timp la repetiția din ziua următoare, poate chiar mai devreme. L-am găsit acolo pe Leplée, în compania actriței Yvonne Vallée, despre care știam că era cap de afiș la Palace și la Casino de Paris, împreună cu Maurice Chevalier. Leplée

---

¹ Lucienne Garcia, născută la Reims în jurul anului 1905 (dată inexactă). După ce părinții săi s-au instalat la Malakoff, începe de mică să cânte pe străzile din Paris, vânzând totodată flori. Remarcată de către proprietarul cabaretului Chez Fysher – care i-a dat numele Micuța Vrabie –, și-a făcut debutul acolo, spre sfârșitul anilor '20, însă cânta cel mai adesea la Liberty's, celebrul cabaret frecventat de homosexuali și de lumea mondenă, pe care Louis Leplée l-a condus o anumită perioadă de timp, continuând să-l frecventeze și după aceea. Reperată de către un impresar american în trecere, ea a cântat timp de doi ani la New York, unde, după nenumărate transformări demne de cele mai proaste romane, se căsătorește cu un miliardar originar din Porto Rico. De la acel moment și până la moartea sa (survenită pe 18 ianuarie 1968), ziarele vor vorbi cu mai multă ușurință despre isprăvile sale de miliardară excentrică decât despre declinul unei cariere care ne-a lăsat, totuși, câteva înregistrări nu lipsite de interes.

trebuie să-i fi vorbit despre mine, așa cum știa să vorbească despre cei pe care îi iubea, căci, în ceea ce mă privește, ea a fost de o amabilitate pe care astăzi chiar pot s-o calific drept îndușoșitoare. Eram îmbrăcată ca o cerșetoare. Ea nu părea să fi băgat de seamă acest lucru și, încă din primul minut, m-a tratat ca pe o colegă de breaslă, ca pe o artistă. Vreau să știe că nu am uitat-o și că îi păstrez o profundă recunoștință. Când am terminat, m-a felicitat, mi-a prezis „o carieră“, apoi, întorcându-se spre Leplée, a spus:

— Vreau să-i fac acestei micuțe primul ei cadou de artistă. Cântărețele realiste cred toate că nu se pot lipsi de un fular roșu. E o modă absurdă... și sunt împotriva ei. Micuța Piaf nu va avea fular roșu...

Apoi Yvonne Vallée a venit spre mine și mi-a dăruit eșarfa ei.

O splendidă eșarfă din mătase albă, care mi-a fost cu adevărat utilă în serile de început...

A sosit și ziua de vineri. Nu eram tocmai pregătită. În ceea ce privește repertoriul, totul era aproape în regulă. Învățasem trei dintre cântecele pe care Leplée mi le alesese. Cel de-al patrulea, *Je me fais toute petite*, o creație a lui Mistinguett¹, nu a vrut să-mi intre în cap, probabil pentru că nu îmi plăcea și pentru că nu aveam să-l învăț vreodată. Căzuserăm de acord să mă mulțumesc cu trei cântece. În această privință, totul mergea ca pe roate.

---

¹ Jeanne Florentine Bourgeois, zisă și Mistinguett, actriță și cântăreață, care a trăit între anii 1875-1956 (n. tr).

Însă puloverul nu era gata! Îi lipsea o mânecă. Cu toate acestea, îl adusesem cu mine și, de când ajunsesem, mă așezasem în baie, unde tricotam agitată și repetam totodată în gând textele cântecelor *Mômes de la cloche* și *Nini peau d'chien*. Din cinci în cinci minute, Leplée deschidea ușa.

— Așadar, e gata mâneca?

— Aproape...

Cu toate acestea, spectacolul începuse de mult și era imposibil să-mi mai amân iarăși rîndul. La Le Gerny's, vinerea era o seară șic. Leplée dorise să prezinte ultima sa „descoperire“ întregului Paris, însă aceasta nu era decât o „atracție“ într-un program încărcat și nu se putea pune problema de a o prezenta după vedetele casei.

Considerând că a așteptat destul, Leplée a venit să mă ia.

— E rîndul tău! Vino!

— Dar...

— Știu. Ia-ți puloverul! Ai să cânti așa...

— Dar nu are decât o mânecă!

— Ei, și? Îți vei ascunde celălalt braț cu eșarfa. Nu face prea multe gesturi, mișcă-te cât mai puțin posibil, nu gesticula deloc și totul va fi bine!

Nu era loc de vreo replică. Două minute mai târziu, eram pregătită să apar pentru prima dată în fața unui public adevărat.

Leplée însuși m-a prezentat.

— Acum câteva zile, zice el, treceam pe strada Troyon. Pe trotuar, cânta o fetișcană, o fetișcană cu o față palidă și îndurerată. Vocea ei m-a pătruns până-n suflet. M-a emoționat,

m-a tulburat și am vrut să v-o prezint pe această copilă a Parisului. Nu are rochie de seară și, dacă știe să salute, e datorită faptului că ieri am învățat-o să salute. Se va înfățișa înaintea dumneavoastră întocmai cum era când am întâlnit-o pe stradă: fără machiaj, fără ciorapi, cu o rochiță de doi bani... Iat-o pe Vrăbiuța Piaf!

După această prezentare, am intrat în scenă într-o liniște care m-a înghețat și pe care nu mi-am putut-o explica decât mai târziu, mult mai târziu. Această liniște nu era o manifestare a unei ostilități. Era doar o reacție normală a unor oameni bine-crescuți, care se întrebau dacă gazda lor nu înnebunise brusc. Oameni care, veniți la cabaret pentru a uita de griji, nu erau poate chiar atât de bucuroși să li se aducă aminte că există pe pământ, și chiar lângă ei, nu la celălalt capăt al lumii, fetișcane ca mine, care nu mâncau niciodată pe săturate și care mureau din cauza sărăciei. Hainele mele zdrențuite și fața mea de fantomă contrastau în acest cadru elegant. Și, dacă ei remarcau acest lucru, și eu îmi dădeam seama la rîndul meu: mă simțeam brusc paralizată de trac, acest lucru teribil despre care nici nu bănuiam, cu un minut mai devreme, că ar exista.

Aș fi făcut cu bucurie cale întoarsă, dar se întâmplă să nu fac parte dintre cei care renunță. Dificultatea, dimpotrivă, mă stimulează și, tocmai atunci când mă cred învinsă, găsesc, nu știu unde, forța care-mi permite să continui lupta. Am rămas, așadar. M-am așezat lângă o coloană și, ascunzându-mi mâinile, cu capul dat pe spate, am început să cânt: